

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

TÉRSÉGFEJLESZTÉS MŰFAJÚ SZAKIRODALMI MŰVEK SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEI

SZJSZT-32/2020

A megkereső törvényszék által feltett kérdések

1. A felperes szerzői művei és az alperes által készített dokumentumok között kimutatható-e szövegazonosság?
2. Milyen mértékű a kimutatható szövegazonosság?
3. A szövegfelhasználás milyen arányú jogsérelmet jelent?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

1. Jogszabályi háttér

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást”, az eljáró tanács a törvényszék megkeresése és a rendelkezésre bocsátott periratok áttekintése alapján hozta meg a jelen szakvéleményét.

1.1. A szerzői mű, ezen belül a szakirodalmi mű

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 1. § (1) és (3) bekezdése alapján szerzői mű minden olyan, az irodalom, a tudomány és a művészet területére eső alkotás, amely rendelkezik a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni és eredeti kifejezésmóddal. A szerzői mű kategóriába eltérő műfajú alkotások tartozhatnak, így a szerző tere, lehetősége az egyéni és eredeti kifejezésmód elérésére, megvalósítására műfajonként és művenként különbözik. Ami viszont közös mindenféle alkotás szerzői jogi megítélésében, hogy a szerzői művé „nyilvánítás” nem köthető mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőkhöz vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllethez, a védelem tehát nem tehető ezektől függővé az Szt. 1. § (3) bekezdése szerint.

A mű egyéni kifejezésmódja a szerző azon szellemi képességén múlik, hogy az adott tartalmat milyen gondolati struktúrába foglaltan közli, a saját egyéniségének jellemzői, saját

tosságai megmutatkoznak-e az adott alkotáson. Az eredetiség feltétele pedig végsősorban annak a követelménynek való megfelelés, hogy az adott alkotás ne legyen egy már létező mű szolgai másolata.

Az Sztj. 1. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint a szerzői művek közé tartoznak a fenti két feltételnek együttesen megfelelő irodalmi művek, így ezen belül a tudományos vagy szakirodalmi művek is. A szakirodalmi művek körében azonban az egyéni és eredeti jellegű kifejezésmódnak lényeges kereteket, korlátokat szab az adott szakterület ismeretanyaga: olyan adatok, tények, elvek, tételek, módszerek, szokások, amelyeket a szakember szerző kénytelen és köteles figyelembe venni, ám ez csak azt jelenti, hogy az egyéni és eredeti kifejezésmódra nyitva álló mozgástere szűkebb. A szakirodalmi műveket ezért jellemzően funkcionális szerzői műveknek tekintjük, és a szerzői művekkel szemben támasztott egyéni és eredeti jellegű kifejezésmód követelményszintje is ehhez igazodik.

1.2. A szerzői jogok

Amennyiben egy alkotás szerzői műnek minősül, azon a létrehozatala során *ex lege* keletkeznek a szerzőt megillető szerzői – személyhez fűződő és vagyoni – jogok. [Sztj. 9. § (1) bek.] A már nyilvánosságra hozott művek tekintetében a szerzők rendelkeznek a névfeltüntetés, a visszavonás és a mű egysége védelmének személyhez fűződő jogával. A vagyoni jogok alapján pedig a „szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.” [Sztj.16. § (1) bek.] Az Sztj. eltérő rendelkezései közé pedig többek között a szabad felhasználások esnek, amelyek esetén különböző kivételek és korlátozások szűkítik a szerző kizárólagos szerzői jogait.

1.3. A szabad felhasználás

A szabad felhasználásnak az Sztj. 33. § (2)–(3) bekezdésében foglalt általános szabályai minden egyes szabad felhasználási esetkörben érvényesülő követelményeket fogalmaznak meg, amelyek egyértelművé teszik, hogy a szabad felhasználás célhoz kötött, és csak rendeltetésszerűen gyakorolható. E törvényi szabályok értelmében a szabad felhasználások csak a már nyilvánosságra hozott művek vonatkozásában és különleges, egyedi esetekben alkalmazhatók, ahol a felhasználás nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsíthatja a szerző jogos érdekeit, valamint összhangban van a polgári jogban alkalmazott tisztességes joggyakorlás követelményével. A szabad felhasználásokra vonatkozó törvényi előírások nem értelmezhetők kiterjesztően.

A szabad felhasználás csak akkor lesz jogszerű, ha a törvényi tényállás minden elemét teljesíti a felhasználó, e tekintetben pedig az alábbiak vizsgálandók.

Jelen ügyben releváns szabad felhasználási eset az idézés. Az Szt. 34. § (1) bekezdése szerint a „mű részletét – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti”. Az idézés feltételei az alábbiakban foglalhatók össze:

- Az idézés törvényi feltételei közül kiemelendő, hogy idézni csak jogszerűen nyilvánosságra hozott műből lehet.
- A forrás megjelölése az idézés másik jelentős feltétele. Az eljáró tanács szerint ez akkor tekinthető jogszerűnek, ha az idéző személy az idézett szakirodalmi mű címét, szerzőjét, a kiadót, a megjelenés helyét, idejét, valamint az idézett szöveg pontos helyét (azaz az oldalszámot) is megjelöli.
- A jogszerű idézés feltételei közé tartozik továbbá, hogy a műrészletet kizárólag meghatározott céllal lehet felhasználni.¹ Az idézésnek tehát kapcsolatban kell állnia az átvevő szöveg tartalmával. Az idézett mű részlete a maga valójában – gondolati tartalmával és egyedi megfogalmazásával – játszik szerepet az átvevő műben, vagyis az idézett műrész és az átvevő mű között szoros gondolati kapcsolat állhat fenn.
- Az idézett idegen műrészletnek az átvevő műben ilyenként felismerhetőnek kell lennie, vagyis a műrészletnek egyértelműen el kell különülnie az átvevő műtől. Az SZJSZT a 25/2006 számú ügyben megállapította, hogy „az idézetnek a felhasználói műalkotásban szerves egységet kell képeznie az egészszel, ugyanakkor mégis el kell különülnie attól, hiszen azt a célt szolgálja, hogy ráerősítsen az átvevő mű megfogalmazásaira”.
- Idézni csak az átvevő mű „célja által indokolt terjedelemben” szabad. Szerzői jogilag még védett művekből idézni csak műrészletet lehet, soha nem a mű egészét. A felhasználható műrészlet pontos mennyiségét azonban egyedileg kell megítélni, nincs általános vezérelv vagy mennyiségi határvonal, ami ennek eldöntését segítené. Az átvett részlet megengedhető terjedelme az átvevő mű jellegéhez és az idézési célhoz igazodik.
- Az idézés további feltétele az átvevő mű önálló jellege, vagyis az átvevő műnek is teljesítenie kell a szerzői műre vonatkozó kritériumokat, abban a szerző önálló szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellegnek meg kell nyilvánulnia. E tekintetben az idézés kizárólag kiegészítő szerepet tölthet be, és nem szolgálhat a teljes mű egyéni, eredeti jellegének alapjául, csupán annak jellegét „erősítheti”.
- Az idézés hűségének követelménye tartalmi feltétel.² Ez jelentheti a szöveg szó szerinti átvételét (ezt nevezik közvetlen idézetnek is), illetve az adott szöveg átíratát, parafrázisát (közvetett idézet). Azonban mindkét esetben fontos, hogy a vendég szöveg vagy -gondolat azonosíthatóan elkülönüljön a szövegen belül, valamint hogy a szerző ezen szövegrészek forrását pontosan megjelölje.³

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez (második, átdolgozott kiadás). Wolters Kluwer, Budapest, 2020, p. 269.

² Uo.

³ SZJSZT-22/2012. számú szakvélemény.

Az idézés szabályainak megsértése esetén a szerzőnek az Sztj. 17. §-ába foglalt vagyoni jogai – kivéve a kiállítás és átdolgozás jogát –, valamint az Sztj. 12. § (1) bekezdésébe foglalt névfeltüntetési joga sérülhet.

Tekintettel arra, hogy a törvényszék jelen megkeresése sem a felperesi, sem az alperesi dokumentumokkal kapcsolatban nem tért ki azoknak a szerzői mű kritériumainak megfelelő vizsgálatára, az eljáró tanács abból az alapfeltevésekből indult ki, hogy a szakértői vizsgálat alapját képező felperesi és alperesi művek szerzői műveknek tekintendők.

Tette ezt azon dokumentumok tekintetében is, amelyeket az Artisjus Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület szerzői műnyilvántartásába vett, tekintettel arra, hogy a közös jogkezelő szervezet nem jogosult és nem is köteles szerzői jogi szempontból megítélni az ott letétbe helyezett műveket, így a tanúsítványok teljes bizonyító erejű magánokiratként mindössze azt igazolják, hogy a kiállítás időpillanatában a mű létezett, és vélelmezhetően a szerzője a letevő.

Amikor a szövegösszehasonlítást az eljáró tanács elvégezte, a szövegazonosság meglétén, annak mértékén és arányán kívül szerzői jogi szempontból azt kellett megvizsgálnia, hogy:

- a szakirodalmi műből kivett részlet azonosítható-e, rendelkezik-e még a szerzői mű feltételeként megszabott, szerzőre jellemző egyéni és eredeti kifejezésmóddal;
- ha rendelkezik, milyen felhasználásra került sor;
- érvényesül-e a szerző névfeltüntetéshez való joga;
- és a részlet átemelése megfelel-e a szabad felhasználás (jelen esetben az idézés) vagy az engedélyköteles felhasználás (többszörözés, átdolgozás, nyilvánossághoz közvetítés) előírásainak.

Amennyiben az utolsó kettő szempontból valamelyikre nemleges válasz adandó, szerzői jogi jogsértés állapítandó meg.

2. A szövegek vizsgálata

A szövegek vizsgálata során az eljáró tanács a felperes által 2020. április 30. dátummal készített előkészítő iratban kigyűjtött szövegrészeket, és a megküldött 9/B, F/66, F/67, F/69, F/70, F/71 számú mellékleteket, valamint a 15. sorszámú beadványhoz csatolt 16. mellékletet vette alapul.

Az eljáró tanács tehát megvizsgálta a kirendelő végzésben kifejezetten nem, de a felperes 15. sorszám alatti kereseti kérelmében megnevezett, „Kistérség bemutatása” (F/69) című, valamint a „Pályázati adatlap” (F/71) című alperesi dokumentumokat is.

Az eljáró tanács a megvizsgált dokumentumokból általánosságban megállapítja, hogy jellemzően csekély mértékű a szövegátvétel. A szövegazonosság terjedelmét ennek ellenére igyekezett minél pontosabban megjelölni, azonban erre tekintettel az arányok számítása során előfordul, hogy a megadott számadat csak nagyságrendileg meghatározott, vagy meghatározhatatlan.

2.1. *A felperesi Fejlesztési stratégia – Vázlat és az Agrárstruktúra átalakítási és vidékfejlesztési program – Helyzetfeltárás, valamint az alperesi Pályázati adatlap című dokumentumok vizsgálata (9/B, F/67 és F/71)*

2.1.1. *A felperes művei és az alperes által készített dokumentumok között kimutatható-e szövegegyezés?*

Igen, az alperesi dokumentumban mindkét felperesi dokumentumból található azonos vagy parafrázált szövegrészlet.

2.1.2. *Milyen mértékű a kimutatható szövegazonosság?*

Ahogy a szakvélemény 1.3. pontjában utalt arra az eljáró tanács, a szövegazonosság mellett a szerzői jogi szempontokat is figyelembe veszi a vizsgálata során. A Vázlat és a Pályázati adatlap esetében megállapítható, hogy az alperes dokumentumának 16. oldalán valóban szerepelnek olyan gondolatok – szavak, szókapcsolatok, mondatrészek –, melyek a felperesi Vázlat 1. és 2., valamint 5. oldalán szerepelnek, ám ezek nem érik a szerzői mű azonosíthatóságához szükséges egyéni és eredeti kifejezőmódot.

A szövegazonosság mértéke nagyságrendileg egy teljes és két fél mondat.

A Helyzetfeltárás és a Pályázati adatlap esetében, tekintettel arra, hogy a Helyzetfeltárás dokumentum nincs oldalszámozva, de a felperes készítette, az eljáró tanács a felperesi előkészítő iratra támaszkodva megállapítja, hogy azok a SWOT-analízisek, melyek elemei át-emelésre kerültek a Pályázati adatlap 17–18. oldalán, a 61 oldalas Helyzetfeltárás 56–57–58. oldalain találhatóak.

Az eredeti SWOT-analízisekből átemelt struktúra és szöveg a Pályázati adatlapban szereplő analízis 90%-át fedi le.

A teljes, 27 oldal terjedelmű Pályázati adatlapban így az átvett szöveg aránya 7,5%.

2.1.3. *A szövegazonosság milyen arányú jogsérelmet jelent?*

A Vázlat és a Pályázati adatlap esetén nem beszélhetünk jogsértésről, hiszen az átvett szavak, szókapcsolatok, mondatrészek nem érik el a szerzői mű kritériumaként meghatározott egyéni és eredeti jelleget. Az eljáró tanács itt figyelemmel volt arra, hogy a szövegegyezések a Vázlat olyan részéből valók, amelyek a mű szakirodalmi jellegére tekintettel is a szerzői mű határterületén mozognak.

A Helyzetfeltárás és a Pályázati adatlap esetében a szerzők névfeltüntetéshez (Szjt. 12. §) és átdolgozáshoz (Szjt. 29. §) fűződő joga sérült. A jogsértés megállapítható aránya a teljes átvevő szöveg terjedelméhez képest 7,5%.

2.2. *A felperesi Fejlesztési stratégiai – Vázlat és a Terület- és vidékfejlesztési, valamint Agrárstruktúra átalakítási program, valamint az alperesi Kistérség bemutatása című dokumentumok vizsgálata (9/B, F/70 és F/69)*

2.2.1. *A felperesi művek és az alperes által készített dokumentumok között kimutatható-e szövegegyezés?*

Igen.

2.2.2. *Milyen mértékű a kimutatható szövegazonosság?*

A Vázlat és a felperes irataiból megismerhető, jelenleg nem elérhető [honlapcím] „Kistérség bemutatása” weblapja között két mondat átfedés állapítható meg.

Az Átalakítási program (27 oldal) és a már nem elérhető [honlapcím] honlapon korábban közzétett „Kistérség bemutatása” weblap között, ami nagyjából nyolc oldal hosszúságú A/4-es oldalnyi szövegnek felel meg, a kimutatható szövegazonosság nagyságrendileg fél oldal, a Weblap P1 oldalán másfél, míg P2 oldalán három bekezdésnyi, nagyjából négy mondatnyi szöveg, melyek az Átalakítási program 5., 6., 8. és 27. oldalán található meg. A felhasznált szöveg aránya 6%.

2.2.3. *A szövegazonosság milyen arányú jogsérelmet jelent?*

Mind a Vázlat és a Weblap, mind az Átalakítási program és a Weblap tekintetében megállapítható, hogy az idézés Szjt. 34. § (1) bekezdésébe foglalt szabályainak figyelmen kívül hagyása miatti jogsértés történt – névfeltüntetéshez fűződő, többszörözési és nyilvánossághoz közvetítési jog sérelme.

A Vázlat és a Weblap esetében elenyésző jogsértés aránya nem értelmezhető sem a 11 oldal hosszúságú Vázlat, sem a nyolc A/4-es oldalnyi Weblapon elérhető szöveg tekintetében, ezzel szemben az Átalakítási program és a Weblap tekintetében a jogsértés aránya a teljes átvevő szöveg tekintetében 6%.

2.3. *A felperesi Fejlesztési stratégia – Vázlat, valamint az alperesi TÁMOP című dokumentumok vizsgálata (9/B és F/72)*

2.3.1. *A felperesi művek és az alperes által készített dokumentumok között kimutatható-e szövegegyezés?*

Igen.

2.3.2. Milyen mértékű a kimutatható szövegazonosság?

A kimutatható szövegazonosság két mondat, mely a Vázlat 1. és a TÁMOP dokumentum 10. oldalán található meg.

2.3.3. A szövegazonosság milyen arányú jogsérelmet jelent?

A szövegazonosság aránya, tekintetbe véve, hogy az átvevő dokumentum 70, míg a Vázlat terjedelme 11 oldal, érdemben nem megállapítható, elenyésző. A jogsértés ebben az esetben is az idézés szabályai betartásának elmulasztása miatt állapítható meg.

2.4. A felperesi Vidékfejlesztési stratégia, valamint az alperesi Esélyegyenlőségi helyzetelemzés és intézkedési terv című dokumentumok vizsgálata (16. melléklet és F/66)

2.4.1. A felperesi mű és az alperes által készített dokumentumok között kimutatható-e szövegegyezés?

Igen.

2.4.2. Milyen mértékű a kimutatható szövegazonosság?

A kimutatható szövegazonosság három mondat, melyek a Vidékfejlesztési stratégia 13. és 16. oldalán találhatóak meg, az átvevő műben pedig a 21. és 22. oldalon.

2.4.3. A szövegazonosság milyen arányú jogsérelmet jelent?

A szövegazonosság aránya, tekintetbe véve, hogy az átvevő dokumentum 169, míg a Vidékfejlesztési stratégia terjedelme 46 oldal, érdemben nem megállapítható, elenyésző. A jogsértés ebben az esetben is az idézés szabályai betartásának elmulasztása miatt állapítható meg.

*Dr. Munkácsi Péter, a tanács elnöke
Dr. Lehóczki Zsófia, a tanács előadó tagja
Dr. Halász Annamária, a tanács szavazó tagja*